

CRINA DECUSEARĂ-BOCȘAN
**POVESTIRI
DESPRE
VLAD ȚEPEȘ**

CRINA DECUSEARĂ-BOCŞAN

POVESTIRI DESPRE VLAD ȚEPEȘ

Editura Ion Creangă

București 1975

OSTATEC LA TURCI

Au fost timpuri cumplite cînd minciuna și înșelătoria își făcuseră loc pretutindeni, ba chiar stăpîneau deopotrivă în palatele elegante din Constantinopol și la curțile domnești de dincolo de Dunăre. Acelor timpuri le-a fost victimă Vlad Dracul, voievodul Țării Românești. Uneltirile boierilor ce nu-l voiau domn și viclenia lui Hamza pașa l-au atras în cursă și astfel Vlad Vodă a fost întemnițat din porunca sultanului împreună cu doi dintre fiii săi, Vlad și Radu. Cronicile scriu că toate acestea s-au întîmplat în anul 1442; după cîteva luni de zile domnitorul valah și-a dovedit nevinovăția — lucru de mirare cum a reușit, căci nimănui nu i se dădea răgaz să se apere sau măcar să afle de ce era acuzat; probabil că mult convingător a fost convoiul de care încărcate cu bogății, promise sultanului și vizirului.

Fiii lui Vlad Voievod au rămas ostateci: cele două beizadele erau chezașia liniștii sultanului, căci la cea mai mică părere de nesupunere din partea domnitorului valah, copiii lui și-ar fi aflat moartea în apele Bosforului. Astfel și-a recăpătat tronul Țării Românești Vlad Dracul. Tinerii au rămas în apropierea sultanului, crescînd și instruindu-se — după cum era obiceiul — laolaltă cu odraslele slujitorilor de seamă ai Porții. Acolo au deprins meșteșugul minuirii armelor și cunoștințe folositoare de istorie, geografie și matematici. Tovărășia pe care o aveau le făcea cinste. Beizadea Radu era vorbăreț și deschis la fire; de multe ori se întîmpla de spunea ceva înainte de-a-și cîntări cuvintele. Vlad era mai cumpătat; observa totul în jur, nu povestea nimic despre sine, nu răspundea decît cînd era întrebat; unii dascăli îl țineau de semeț din cale-afară și fudul. Printre colegii de învățătură, cu multă zgîrcenie își făcuse prieteni; s-a apropiat mai mult de Ali Ahmet, băiatul marelui vizir: smead la obraz, cu ochi sfredelitori și iubitor de vinătoare cu șoimi. Dar ceea ce îi plăcuse mai mult la Ali era

spiritul de dreptate al acestuia; niciodată nu se dusesese la părintele său să se plingă de vreo nemulțumire, nu năpăstuiise pe vreun slujitor fără vină și nici nu căutase pricină de a se răzbuna. Și lui Ali Ahmet și viitorului domn al Țării Românești le plăceau științele, iar în învățarea limbilor — se luau la întrecere.

Dar anii au trecut... Vlad Dracul a fost ucis la Bălteni din porunca lui Iancu de Hunedoara... Poarta Otomană s-a învoit cu așezarea lui Vlad-fiul pe tronul Țării Românești.

Înainte de a părăsi palatul din Constantinopol, beizadeaua valahă i-a dat lui Ali Ahmet șoimul dresat de el însuși și la care ținea foarte mult:

— Tu știi, Ali, că nu mă despart ușor de el. I-am luat libertatea și astfel am fost amândoi captivi. El s-a obișnuit; eu — nu. Ce am deprins în timpul șederii aici mie o să-mi fie cu folos. Voi fi și eu șoim pentru neamul meu, un șoim liber. Ne despărțim prieteni acum pentru totdeauna și ne vom revedea poate, fiecare slujindu-și interesele. Poate nici eu nu voi reuși să împlinesc ce și-a dorit părintele meu să realizeze; poate că pe tine sultanul te va numi agă, caimacan sau chiar vizir. Drumurile noastre nu se vor mai întîlni, dar voi ține minte anii petrecuți împreună. Iar dacă tu, slujindu-l pe sultan, eu — neamul meu de dincolo de Dunăre, o fi să-ți fiu de folos, să ții minte că voi face tot ce-mi va sta în putință, cît timp asta nu va fi împotriva țării mele.

Ahmet a încercat să scurteze despărțirea grea amîndorura:

— Tu pleci în țara ta ca vasal al Porții și acolo îți vei urma calea cum te-o duce mintea și inima. Mai de folos le poți fi alor tăi cu înțelepciunea ta, decît scoțînd paloșul. Am deprins împreună multe din obiceiurile de aici, așa că acum știi cine-ți poate fi prieten și cum ți-e dușmanul. Du cu tine credința că-ți voi rămîne în orice vremuri — bune sau grele — prieten; nu în amintirea anilor petrecuți împreună fac asta, ci pentru omul dîrz și viteaz care ești. Ți-am trimis cămila mea favorită la alaiul cu care pleci, în amintirea zilelor cînd am admirat tenacitatea și răbdarea acestui animal.

S-au îmbrățișat și s-au despărțit — credeau amîndoi deopotrivă — pentru totdeauna. Viața și evenimentele însă, le-au dat prilejul ca, în repetate rînduri, să-și poată dovedi unul altuia prietenia și să se ajute.

CUM SE LUMINEAZĂ NOAPTEA

Anul 1444 a fost greu pentru creștinătate. Una dintre cele mai mari încercări de a stăvili întinderea Imperiului Otoman s'însirise prin înfringerea cruciaților lui Filip cel Bun și ai Papei. La cruciada condusă de Ioan de Hunedoara a participat și Vlad Dracul — tatăl viitorului domn Vlad Țepeș — atacind împreună cu ostașii lui Valerand de Wavrin cetatea Giurgiului; însă și de data aceea cruciații au fost respinși. Fortăreața de la Giurgiu se întărise mai mult ca oricând; acolo era un punct strategic foarte important — un picior pus de turc pe malul valah al Dunării — dar mai ales în vreme de pace era un vad comercial pe calea Brașovului, Sibiului, Liovului spre Constantinopol. Pe aici veneau atlazuri, mătăsuri, tutun, aramă, argint, chihlimbar, precum și untdelemn, zahăr, piper, smochine și treceau spre Țarigrad vite, lină, piei, porumb, mei, fasole, sare, ori mărfuri sosite de departe, postavuri de Ypres și Louvain și încă multe altele.

În 1445, după înfringerea de la Varna, cruciații pregăteau un nou atac împotriva turcilor. Vlad Țepeș a participat și el cu ostașii săi la bătălie, călăuzind flota burgundă pe Dunăre, către Giurgiu. De după ziduri 300 de turci îi așteptau pe valahi și pe burgunzi; creștinii s-au apropiat ascunși în spatele unor care, de unde au început să lovească cetatea cu bombarde. Părea să fie o bătălie de lungă durată și nicidecum hotăritoare pentru vreuna din părți. Până la asfințitul soarelui n-au reușit să se vadăască cine e mai tare. Și atunci a adunat Vlad Voievod pe comandanți la sine și a spus:

— «Dacă lumina zilei nu ne-a ajutat, să folosim noaptea. Să ne bizuim pe întunericul ei ca să ne fie mai ușor să facem lumină.»

Mulți n-au priceput tilcul vorbelor, dar au dat ascultare ordinelor: oștenii au început a strânge crăci și lemne, le treceau din mină în mină pînă

le zvirlau în șanțul ce înconjura cetatea, și tot așa mereu — pînă s-au adunat suficient de multe și cînd le-au dat foc, incendiul s-a întins de-a lungul zidurilor și s-a înălțat amenințător spre virfurile turnurilor de apărare. Se făcuse ca ziua, de se vedeau turcii cum aleargă încolo și încoace să domolească pălălaia. Cînd flăcările au trecut peste porți și amenințau deja cetatea, Vlad Țepeș a cerut să vorbească cu pașa — promițîndu-i acestuia că-i va lăsa pe turci să treacă Dunărea, iar cetatea să rămînă în mina muntenilor.

Luntricele asediaților se desprindeau de mal pornind pe Dunăre la lumina flăcărilor înalte, în timp ce turcii rămași pe mal făceau temenele și-i mulțumeau lui Alah că scăpaseră din cetate. Muntenii au prins a se veseli de izbîndă lesnicioasă. Și Vodă era mulțumit că în cetate fusese prins însuși pașa; și-ar fi ținut cuvîntul să nu-i facă nici un rău, însă Vlad Țepeș avea de plătit o datorie mai veche. Cu ani în urmă, Vlad Dracul, tatăl său, fusese atras într-o cursă la curtea sultanului tocmai de către acest pașă, care primise drept recompensă conducerea militară a cetății Giurgiului. Din cauza lui, Vlad Dracul fusese închis aproape un an de zile și a scăpat numai dîndu-și pe cei doi fii ostateci la Poartă.

Aprig la minie cum era, Țepeș a hotărît ca acolo, pe malul Dunării, să-și încheie socotelile cu beiful. Nu se luminase încă de ziuă, focul cu care cucerise cetatea nu se domolise de tot, cînd oștenii s-au adunat în piață. Prada bogată zăcea acolo maldăre-maldăre, în timp ce butoaie pline cu vin erau rostogolite spre mesele întinse. L-au adus legat pe pașă în fața mulțimii ostenite de nesomn și amețite de bucuria victoriei. Acolo a dat poruncă Vlad Țepeș să fie pregătită o țeapă aurită:

— Pe supușii domniei-tale nu am vrut să mă răzbun, căci ei trebuiau să-ți asculte ordinele și să apere cetatea. Dar pe noi ne cunoști de cînd am rămas ostatec la Poartă spre a fi marele Sultan liniștit că tatăl meu, domnitorul Țării Românești, îi va fi supus credincios. În grea noapte ne-am zbatut, și iată că tot în timp de noapte s-a făcut lumină și la lumina flăcărilor am aflat — după atîta amar de ani — cu cît ți-a fost plătit serviciul făcut Porții. Puțin te-a costat astă cetate și ușor ai pierdut-o. Cîntea este mai greu să te hotărăști să o pierzi; moartea pe care ți-am pregătit-o ți-e hărăzită ca să simți cum înțepă la inimă trădarea și vicleșugul. Ai vrut să ajungi cît mai sus în slujbă; mai sus decît în virful unei țepe nu te putem înălța... De-acolo vei vedea cum se luminează noaptea...

UNDE AJUNGE TRĂDAREA

La numai câteva luni de la începerea domniei lui Vlad Voievod se și dusesse vestea în țară de asprimea cu care pedepsea domnitorul. Dacă se dovedea că invinuirile aduse pîrîtului au fost drepte, acesta nu scăpa de tragerea în țeapă, de unde — de altfel i s-a și tras voievodului porecla de Țepeș. După ce se striga față de toți pe ulițele tirgului vina ce-o avea osînditul, acesta era dezbrăcat și în huiduielile mulțimii adunate îndura chinuri cumplite, căci nu murea deîndată.

Își primiseră pedeapsa mulți oameni de prin sate și din scursura tirgurilor, prinși fie cu mina în chimirul altuia, fie înșelînd la socoteală, fie cerșînd mila gospodarului de treabă. Însă boierii erau îngroziți că, într-o bună zi, orbit de furie, domnitorul ar putea da porunci necruțătoare chiar și împotriva lor dacă ceva nu i-ar fi fost pe plac; mai ales un anume boier Aldea se temea de privirea domnitorului; ocolea ospetele date la curtea domnească, și la sfatul țării ședea mereu în colțul cel mai întunecat al sălii. Se ținea de vinovat căci trimisese plîngere către Poartă că marilor boieri nu li-e pe plac domnitorul și îl vor pe Dan de voievod. Dacă ar fi bănuît că scrisoarea ajunsese nu în mîinile sultanului, ci ale marelui vizir, cu care Vlad copilărise pe cînd era ostatec la Poartă, și că acum voievodul avea știință de trădarea lui, n-ar mai fi călcat pe la curtea domnească, ci ar fi apucat calea pribegiei. Marele boier Aldea aștepta însă răspuns de la Constantinopol, dar tremura sufletul în el ca nu cumva minia domnească să cadă asupra lui. Îi era teamă de privirea iscoditoare a lui Vodă, acea privire pe sub sprincenele împreunate care-i făcuse pe mulți să se recunoască vinovați.

În zi de duminică, înconjurat de boierii de seamă ai țării, Vlad Voievod i-a primit pe solii neguțătorilor din Lemberg și apoi i-a chemat pe toți la ospăț. A poruncit slugilor să-i îndestuleze pe meseni, ba el însuși a mîncat

cu poftă din toate cele bunătați. Masa fusese așezată în curtea palatului și unde se vedeau pe ziduri atîrnînd cadavrele celor trași în țepă cu o zi înainte din porunca voievodului. În timpul ospățului mesenii încercau să nu-și ridice privirile într-acolo și cu greu înghițeau bucatele în mirosul de stîrv, dar Vlad Voievod parcă nu observa nici cadavrele înțepenite, și nici privirile furișe ale celor din jur. Boier Aldea era și el la ospăț, dar nu a putut pune nimic în gură; cînd s-au adus fripturile pe platouri mari, Aldea și-a astupat pe furiș nasul, nemaisuportînd mirosul greu și înecăcios.

Voievodul văzu cum întorsese acesta capul a lehamite într-o parte și l-a întrebat:

— De ce faci asta?

— Luminate stăpîne, stîrvurile astea duhnesc din cale-afară de puternic și toată duhoarea coboară în jos venind încoace, spre mesele de ospăț.

Lui Vlad Țepeș i-au lucit ochii a minie; întorcîndu-se către slujitorii săi le făcu semn cu capul:

— Ei, slujitorii! Urcați-l pe vel boier Aldea colo sus de-l puneți în țepa cea mai înaltă, că acolo putoarea nu-l va ajunge, dar nici pe noi trădarea lui nu ne va atinge. Mai veninoasă este trădarea, și pute mai urît ca orice hoit. Pe tine nimeni nu te-a silit să mă trădezi, ori neamul și țara să ți le vinzi. Noi am suportat mirosul trădării: în țepă, boier Aldea, îl vei simți mai tare decît mirosul de stîrv — căci, deși este mai greu, tot cu tine îl vei purta.

Porunca aspră a fost adusă la îndeplinire.

Iar ospățul nu conținea... Nimeni nu îndrăznea să ridice ochii spre țepele de pe ziduri, dar nici să lase bucate pe masă... Către asfințitul soarelui pocalele cu vin roșu ca singele se goleau tot mai des, însă nicidecum nu se pornea veselie.

ZLOTUL

Țepeș Vodă era mare iubitor de dreptate și mai ales de adevăr. Pe oamenii cinstiți — fie ei slujitori sau oaspeți — îi prețuia cum se cuvine, dar era vai-și-amar de cel care îndrăznea să-i pună la încercare buna credință.

Așa se face că, trecind prin cetatea de scaun sumedenie de neguțatori, ei poposeau pentru una sau mai multe nopți, fără frică de hoție.

Odată, a înnoptat în cetatea lui Vlad Țepeș un neguțator venit pe meleagurile noastre tocmai din Țara Ungurească. Porunca domnească, către toți cei ce se perindau prin Țara Românească, era să-și lase carele cu marfă în uliță, iar ei să tragă la han, ori să se odihnească unde găsesc gazdă primitoare; așa că omul și-a deshămat caii, i-a adăpat, le-a atirnat desăgile cu mîncare de gît, iar deasupra mărții a întins o învelitoare pestriță și cam ponosită, de nimeni n-ar fi crezut că aceasta acoperă bogății de tot felul. Apoi s-a dus să cîntească cu alți neguțatori la o cană de vin vechi.

A doua zi, pregătindu-se să pornească la drum, neguțatorul a observat că-i lipsește o pungă cu 160 de zloți de aur. A mai căutat o dată, și încă o dată, iar cînd a fost sigur că nu se înșeală s-a dus cu plîngere direct la voievod.

Vlad Țepeș l-a ascultat pînă la capăt și apoi l-a trimis acasă:

— «Du-te, miine în zori vei avea aurul tău la loc.»

A chemat în grabă pe maimarele străjilor și slujitorilor și le dădu poruncă aspră să caute hoțul; iar de nu va fi găsit făptașul, să se știe că va nimici orașul.

Nici nu bătuse orologiul al doilea ceas din noapte, iar hoțul fusese deja prins. Așa cum fusese dată porunca, slujitorii au adus punga cu aur găsită asupra făptașului direct la palat; voievodul a adăugat de la el un zlot și abia apoi a fost pusă în carul neguțatorului.

A doua zi neguțatorul a găsit punga cu bani la locul ei. Bucuros din

cale-afară se repezi de numără zloții: îi numără o dată, și a doua oară, de trei și patru ori la rind, dar mereu îi ieșea un zlot în plus. Se duse la voievod și-i spuse:

— Stăpîne, am găsit aurul, și iată un zlot care nu-i al meu. Eu am avut numai 160.

Domnitorul Țării Românești a dat din cap mulțumit:

— Apoi să știi, neguțătorule, că dacă nu-mi spuneai asta, locul tău în țeapă ar fi fost alături de hoț. Mergi în pace și spune-le a lor tăi că în țara lui Vlad zis Țepeș nimeni nu are pagubă. Ba încă găsește și în plus... Dar să le spui și cum cinstea ta te-a scăpat să nu fi tras în țeapă alături de tilharii de rind — căci tu nu te-ai bucurat la ciștig străin și lesnicios. Drumurile țării mele sînt largi și primitoare, nu se cade să fie ocolite de fețe prealuminate și preacumpătate.

VREREA SE PLĂTEȘTE

Puțini sint accia care, atunci cînd au prilejul să plătească pentru relele pricinuite lor, nu o fac deîndată ce pot. Iar Vlad Țepeș a fost dintre oamenii ce-și poartă cu sine răbojul cu învinuiri: în anii grei ai pribegiei a strîns în suflet destulă ură împotriva boierilor ce-i stătuseră în cale spre scaunul domnesc, împotriva neguțătorilor din părțile Sibiului și ale Brașovului, care îl sprijiniseră la început cu bani, punîndu-i însă condiții. «Vrerea noastră trebuie respectată. Cînd vei ajunge domnitor, să nu uiți ce servicii ți-am făcut și cum ți-am fost alături. Ca mare voievod al Țării Românești tu să nu pui taxe pe mărfurile ce le-om aduce de peste munți și pe noi să ne lași liberi să luăm ce avem de trebuință din cîmpie.»

Vlad nu a stat în cumpănă dacă să primească invoiala sau nu: cum era el printre străini, orice mină de ajutor trebuia folosită — așa că a întărit în fața mai-marilor neguțători sași: «Vrerea voastră va fi respectată; înainte de orice, datoria trebuie plătită.»

Și iată că peste doi ani de zile Vlad Țepeș a ajuns domn al Țării Românești. A adunat în grabă divanul în miez de noapte, de intrase spaima în bieții boieri: fiecare credea că voievodul a trimis numai după sine să-l cheme la palat fără zăbavă, și acesta nu putea fi semn bun; de aceea unii — necrezînd că este vorba numai de un sfat de taină cu marii boieri — și simțîndu-se vinovați față de noul domn, au apucat calea pribegiei.

Iar cînd Vlad Voievod a dat cu ochii cu cei sosiți la palat, a prins a ride răutăcios:

— Nu v-ați prea grăbit să veniți încoace, cinstite fețe boierești, la chemarea mea. Păreți cam speriați domniile voastre. Nu eu sint de vină, ci poate cugetele voastre încărcate cu păcate. Eu am socotit că-i mai bine să ne vedem în ceas de noapte; atunci mintea este mai limpede și lipsită de

griji, iar zorile ne vor găsi cu hotăririle luate. Cu sfatul domniilor voastre, aste hotăriri luate de noi trebuie să fie drepte. Mai întâi: boierii care la chemarea mea nu au venit, nu mai au ce călca în palat, cit voi fi eu domn. Pentru familiile lor sînt locuri destule de pribegie în afara hotarelor țării, iar averile lor le vom lua să le țină locul în visteria țării, cit or lipsi ei din sfat. Bine ați făcut, cinstiți boieri, că ați venit la chemarea stăpînului țării; altminteri vă aștepta aceeași soartă.

Nici nu se luminase bine de ziuă și tot orașul aflate de boierii surghiuniți. A intrat frica în neguțătorii din țară și între cei de aiurea veniți cu stofe și mă-tăsuri scumpe, brocarturi și șaluri scilpitoare, arome de tot felul... S-au vorbit între ei și s-au dus la voievod cu daruri multe să-i mulțumească dinainte pentru că va proteja breasla lor. Ba încă, cei neguțători secui de la care Vlad Țepeș luase bani înainte de a fi domn au încercat să-i amintească de binele făcut. Ei au rămas în sala mare în care Vlad Voievod le ascultase închinarea:

— Măria Ta a avut dreptate cînd ne-ai spus la Sibiu: «bine e să dai; mereu ai datornici, și ei chiar dacă îți plătesc datoria așa cum a fost invoiala, desigur că nu uită și cit i-ai ajutat. Pentru asta am venit aici, Măria Ta. Noi te-am ajutat în vremuri de restriște, iar acum tu poți să ne dai țidulă la mină ca să nu plătim vama pe mărfurile ce aducem în Țara Românească.

Vlad Țepeș nu a ascultat pînă la capăt: își amintea bine cum repetase: «Datoria trebuie plătită înainte de toate». Așa că întrebă:

— «Cîți de-ai voștri sînteți aici? Voi porunci atîtea țepi să se aducă, ca să vă puteți alege țeapa în care veți fi trași. Nu erați din locurile acestea, și ați uneltit împotriva domnitorului sprijinindu-mă pe mine. Dar dacă veți face la fel, ajutînd pe dușmanii mei să-mi ia locul?! Deci viața voastră ar fi în primejdie, voi înșivă fiindu-mi mie dușmani. Banii vi i-am înapoiat cu vîrf și îndesat, dar nu vă mulțumește. Așa că, înainte de a face orice altă înțelegere, eu îmi plătesc datoria față de voi. Pentru că mi-ați fost de ajutor voi fi îngăduitor și dau poruncă numai să vi se ia mărfurile cu care vindeți și cumpărați jurăminte, trădători și chiar domnii. Iar de nu vă veți vedea de treabă și nu veți respecta rînduielile Țării Românești care vă primește oricînd la curtea noastră domnească, se va ști a se da plată pe măsură.»

CANA DE AUR

Vlad Voievod în Țara Românească a fost vestit pentru ura sa înverșunată împotriva trindăviei și hoției de pe ogorul întins pe care-l stăpinea; a reușit să distrugă buruienile acestea vătămătoare pedepsindu-i aspru pe vinovați. Încă se mai spune că mulți au fost omorâți fără chibzuială îndelungată și au fost trași în țeapă fără a avea vreo vină. Localnicii și străinii erau atât de îngroziți, încât se temeau ca nu cumva să fie măcar bănuți de furt ori tilhărie, nedreptate săvârșită sau minciună, ori că ar fi pricinuit vreun rău cuiva... Căci nimeni nu scăpa de pedeapsă nici prin vicleșug ori răscumpărare, sau căindu-se și implorind îndurare.

Până hăt-departe se dusesse vestea asprimii cu care pedepsea Țepeș Vodă pe cei de rea-credință; domnitorul era atât de temut, încât nimeni nu ar fi îndrăznit să-i calce porunca ori să se apuce de înșelătorii.

Lângă un izvor cu apă limpede și rece Vlad Vodă a poruncit să se construiască o fântină în drumul călătorilor de pretutindeni. Trecea pe acolo mult popor de-al țării și de pe meleaguri străine și toți binecuvintau pe cel ce făcuse fântina lângă care puteau poposi. Iar dacă văzu voievodul că locul acela este într-adevăr în calea tuturor și-i pustiu în jur, încât cea mai apropiată așezare omenească se afla peste două dealuri și o ripă, a pus pe marginea fântinii o cană mare de aur meșteșugit lucrată. Cine vroia să-și astimperc setea și oboseala drumului putea bea apă din fântină cu cana aurită; apoi fiecare o pune la loc unde o găsisese și nimeni nu a îndrăznit să o ia de acolo.

Cana cea de aur a trecut prin mii și mii de mâini; i s-au tocit marginile, luciul i s-a întunecat, însă nimeni nu a luat-o cu sine; atât era de prețuită cinstea în Țara Românească în timpul domniei lui Vlad Țepeș, și mult timp după moartea acestuia.

CARUL CU FÎN

Într-o zi s-a trimis veste de la domnie că voievodul se va duce la cetatea Bucureștilor și că pe cale să i se iasă în întâmpinare. Fiind duminică, de-a lungul drumului s-au strîns mulțime de țigoveți și săteni în straie de sărbătoare, unii — curioși să-l vadă pe Vlad Țepeș, alții — fiindcă așa suna porunca.

Alaiul domnesc nu era mare; trecea cu grabă prin localități căci trebuia să iasă în cale dincolo de București unui agă din partea Porții Otomane. Se făcuse ora prînzului. Rădvanul lui Vodă tocmai ieșise dintr-un sat mic și nevoiaș — după cum îl arătau casele și biserica proptită la marginea drumului — și urca la deal. Cînd să treacă peste culme, alaiul s-a oprit: un car încărcat cu fîn zăcea fără o roată la marginea șanțului. Vodă era destul de cătrănit din cauză că venise om de la Poartă, așa că s-a miniat și mai tare de întîrzierea iscată. A poruncit să fie adus înainte-i țăranul cu pricina spre a-l pedepsi. Dar cînd l-a văzut pe bietul om cu o cămașă ce abia se ținea pe el și cu fața suptă, l-a întrebant:

— Au n-ai aflat că Vodă trece astăzi pe aici?

— Știut, Măria Ta.

— Atunci de ce nu ai ieșit în întâmpinare la marginea satului, să fie de bucurie că trece domnul Țării? Săptămîna întreagă ai trîndăvit și acum îți duci finul acasă?

Sărmanul om era atît de ostenit că nici nu a cătat că lui Vodă nu se cade să îi răspunzi.

— Apoi am trudit zi de zi, dar cu puțin folos. În luna lui Cireșar focul mi-a lovit casa și acareturile, de am rămas cu ograda pustie și n-am puteri să fac gospodăria așa cum s-a ținut ea de la tătine-meu. Boierul mi-a dat

căruța să-mi duc finul acasă, dar pentru asta trebuie să-i strâng și lui finul și să i-l duc, nu cată că-i zi de duminică. El ți-a ieșit în cale supus Măriei Tale, dar noi sintem supuși și pământului, și boierului, nu numai voievodului țării.

— Nu-i bine, flăcău, să-mi întorci cuvîntul. Se vede că ești mai iute la vorbă decît la treabă, căci unui gospodar nu i se rupe căruța în drum — cu atît mai virtos cu cît nu este lucrul lui.

Flăcăul obidit nu se lăsă dator cu răspuns:

— Nu vorbesc cu păcat, dacă o să afli Măria Ta că boierul îmi dă carul tot cînd acesta are vreo roată slăbită din strînsoare sau cînd altceva nu e ca lumea pus la locul lui, că nu se întîmplă prima dată cînd trebuie să-i duc înapoi carul bun. De aceea ostenesc din greu, căci nevoiașului cu o mină i se dă și cu două i se ia din puținul ce îl are. Dacă Măria Ta o să mă pedepsești pentru îndrăzneală, nimeni nu o să bage de seamă că un om din sat nu se mai întoarce la casa lui; poate doar boierul să creadă că mi-am luat lumea în cap, ca să fac avere cu carul lui și-mi scoate nume de tilhar. Lasă-mă, Măria Ta, să mă duc să-i duc carul cu fin, și singur oi veni la curtea domnească să-mi primesc pedeapsa.

Vlad Voievod a stat în cumpănă: să facă dreptate acolo pe loc, sau să se încreadă în vorbele țaranului?! Cum drumul se slobozise deja, rădvanul porni mai departe cu zor, rămînînd ca țaranul să se înfățișeze la palat...

Călătoria la București s-a terminat cu bine: omul sultanului trimis în Țara Românească era chiar vizirul Ahmet Ali, cu care Vodă se avea foarte bine. După ce oaspetele și-a sfîrșit trebile poruncite de sultan, Vlad Voievod a rămas cu el pînă în noapte tirziu cercînd și aflînd cîteceva din intențiile sultanului, iscodind ce trădări și vinzări se pregătesc între zidurile seraiului. În timp ce ei vorbeau de anii de ucenicie la același dascăl, în visterie se umpleau săculețe cu galbeni zornăitori și sunducuri cu tot felul de minunății scumpe, spre a lua calea Constantinopolului, unde aveau rostul să-i amin-tească vizirului că în Valahia are un prieten și un protejat.

Treburile domniei luînd o întorsătură așa de liniștitoare, Vlad Țepeș s-a întors mulțumit la cetatea de scaun. Pe drum, trecînd prin satul cu pricina s-a interesat de țaranul cu carul cu fin. A aflat că plecase spre Tîrgoviște și că toți vecinii îl țineau de bun gospodar; că îi fusese trăsniță casa pe cînd el era la lucrul cîmpului și că n-aveau cum îl ajuta, căci de-abia se

ajungeau cu de-ale gurii pentru ai lor; doar boierul dădea cîte ceva împrumut, de-i rămîneau apoi rob toată vara; îți da de bun și ce era prost, însă primea numai ce era bun și zicea că tot el este cel înșelat.

Omul sosise la curtea domnească de două zile; Vlad Țepeș l-a chemat la sine și i-a spus:

— Ori vrei să rămii pe lingă noi și te-om plăti cu simbrîie, de o să poți să te întorci în sat să-ți ridici casă, ori te duci acum la bucata de pămînt și om porunci să capeți de la noi un car cu boi și un cal. Că, deși ne-ai văzut miniat, nu ai căzut în genunchi, ci ți-ai spus păsul și am aflat cum se poartă boierul cu sătenii. Să lucrezi cu tragere de inimă, că pe tine doar adevărul te-a scăpat de ștreang. La curtea domnească avem nevoie să aflăm toate cum se petrec, așa că ne place cînd un om semeț ne spune de se săvîrșesc nedreptăți. Lucrează cu spor și ai să ai zi de odihnă, pentru ca atunci cînd va trece alaiul nostru prin sat să poți să ne ieși în cale, ca tot omul vrednic!

Omul era legat de pămîntul lui, așa că nici măcar nu s-a bucurat de cîntecul ce i-o făcea domnitorul, luîndu-l în oastea sa. A mulțumit cum se cuvine că poate pleca acasă în satul lui. Nu s-a mirat de judecata făcută, căci toți îl știau pe Vodă de om bun și drept. A doua zi în zori și-a luat căruța și calul date de la domnie și a pornit spre vale.

În sat s-au bucurat cînd l-au văzut nevătămat și vesel, deși atunci el nici n-a știut cît fusese de îndrăgît de toți. Vecinii îl iscodeau să afle ce i-a spus domnitorului. Mai cu seamă boierul era tare îngrijorat căci judecata voievodului măsura vina fiecăruia după socoata lui. Avea boierul de ce să se teamă...

CĂMAȘA RUPTĂ

Neobosit gospodar în trebile interne ale țării, Vlad Țepeș a hotărît de la bun început să facă rinduială în toate cele erau strimbe în Țara Românească. A fost neiertător cu cei ce țeseau minciuni și intrigi; ura tot atât de mult hoția și lenea, căci una se trăgea din cealaltă, și — este știut că lenea-i un vierme ce sugă vloga faptelor bune. Așa că, pentru leneși oricînd mai erau țepușe în care să fie înălțați...

Într-o zi Vlad Voievod a văzut în mulțimea de oameni ce se adunaseră la tirg un sărman cu cămașa ruptă în spate. A dat poruncă oștenilor să fie adus omul la palat. Aceștia l-au luat pe sus și de îndată ce au ajuns la curte l-au și înfățișat domnitorului și sfatului boierilor. Acolo Vlad Vodă l-a chemat să-l vadă mai de-a-proape; nu l-a întrebat nici de unde este de loc, nici de ce este așa de sărac, ci numai dacă are sau nu nevastă. Bietul om a răspuns dintr-o suflare:

— Am, Măria Ta.

— Atunci du-mă acasă la tine să o văd!

Au mers cu toții pînă în satul apropiat și au intrat în casa nici prea arătoasă, nici prea sărăcăcioasă a omului cu pricina. Le-a ieșit în întîmpinare o femeie voinică și sănătoasă — pasă-mi-te era nevasta.

S-a întors Vlad voievod către bărbat:

— Ia spune, în anul ăsta ați semănat în?

— Avem în din belșug, Măria Ta, — a prins omul curaj, arătîndu-i inul cules.

S-a întunecat la față domnitorul — așa de mult i se apropiaseră sprincenele în încruntare; a spus către femeie:

— De ce ești leneșă față de bărbatul tău? Datoria lui este să are, să semene și să culegă ca să te hrănească, iar tu trebuie să-i faci bărbatului tău

îmbrăcăminte frumoasă, care să fie totdeauna curată. Însă se vede treaba că nici cămașă nu vrei să-i coși, deși ești sănătoasă și voinică. Înseamnă că tu ești vinovată că umblă și neîngrijit și cu haine rupte pe el.

Dacă bărbatul tău nu ar fi semănat in, atunci pe el l-aș fi găsit vinovat de starea în care este.

Judecata a fost dreaptă și aspră: voievodul a poruncit să fie tăiate miinile femeii cu secura, ca să se vadă cum sînt pedepsite femeile care degeaba au mîini, dacă nu sînt și harnice.

OSPĂȚ DE POMANĂ

Se scurseră aproape patru ani sub domnia lui Vlad Țepeș Voievod și treburile țării intraseră pe făgașul bun: mai puține hoții, drumurile mai sigure, dările încasate la timp, ogoarele lucrate de la un capăt la celălalt. Ulițele tirgurilor erau mai curate, iar oamenii nu mai căutau din te-miri-ce pricină și ocară, că le era frică să nu ajungă sfada la urechile domnitorului. Însă, în zi de sărbătoare se iveau ca din pământ tot felul de cerșetori care se țineau ca scaiul după gospodarul cinstit, pînă cînd acesta le zvirlea un bănuț. Mulți dintre cerșetori erau șchiopi sau ciungi, dar și mai mulți se prefăceau schilozi sau că suferă de vreo meteahnă care le sucise mîna, ori degetele, sau gîtul; neputincioși din cei mai urîți la vedere se țirau pe lingă pragul bisericilor cerînd de pomană...

Și iată că Țepeș Vodă a prins să se intereseze de toți acești amăriți ai vieții și bătuți de soartă — cum ziceau ei. A trimis poruncă pînă în cel mai depărtat colț de țară să vină la el cine e bătrîn, bolnav, orb, șchiop, sărac de minte. I-a chemat și pe vagabonzii ceia ce băteau ulițele fără nici un rost, de s-a adunat la un loc mulțime de norod.

Vlad Vodă le-a trimis vorbă că are pentru toți de lucru pe lingă curtea domnească și fiecare să meargă să-și aleagă unde ar vrea să muncească dînd o mină de ajutor. Care n-o găsi ceva pe potrivă nu va fi izgonit, însă bine ar fi pentru el să-și aibă colțișorul său în care să-și dobindească cele de trebuință.

S-au împrăștiat toți prin dughenele meșteșugarilor, pe la grajduri și prin bucătării, și s-au apucat de treabă cum îi țineau puterile. Din poruncă domnească seara li s-a pregătit un ospăț îmbelșugat. A doua zi, cei mai mulți dintre ei s-au dus la trebile lor, dar încă mulți au rămas locului fără a mai face ceva...

Înainte de ora prinzului a venit la ei un om de-al domnitorului și i-a chemat iar la ospăț, să bea și să mănince pe săturate. Cei care se apucaseră de treabă erau la lucru; așa că de pomana din partea lui Vodă au avut parte doar leneșii și nevolnicii. Când veselie era în toi și se întreceau unul pe altul în a lăuda pe binefăcător, însuși domnitorul a intrat în casa unde se chefuia. I-a văzut pe toți mulțumiți — aproape că uitaseră de mizeria în care trăiau — și le-a spus:

— Voi nu v-ați găsit nicăieri locul?

Iar gloata de nevolnici și tilhari s-a îngărădit în jurul lui strigînd:

— Aici ne e locul, Măria Ta!

Glasuri răzlețe vroiau să se facă auzite:

— De multe avem trebuință; dacă Măria Ta o să dai cum te-o lumina cel de sus, mare mulțumire o să ai. Fă, Măria Ta, cum te învață inima și cugetul tău bun, după cum ne-ai ospătat.

Slugile domnești încercară să facă liniște între mesenii deja puși pe veselie și șagă, și Vlad Țepeș a adăugat:

— Cum v-aș putea eu ajuta să nu mai aveți nici un fel de griji, să nu mai suferiți, voi, ce cunoașteți și foamea, și frigul, și batjocura, dacă voi înșivă nu vă ajutați? Vreți să nu mai aveți nevoie de mila numănu?

Toți au strigat:

— Vrem, stăpinul nostru! — căci îl credeau cu inimă largă și mină darnică, de se așteptau acum să primească toate cele lucruri pe care le poșteau.

A ieșit Vlad Voievod din casa în care ospățul continua și unde mesenii întrezăreau deja prin aburii vinului tihna și plăcerile promise. A poruncit slugilor să închidă ușile pe din afară și să dea foc casei; toți care au fost înăuntru au ars; fumul gros îneca vaietele și gemetele.

La chindie s-au întors cei ce dăduseră o mină de ajutor la trebile curții domnești și s-au mirat că numărul mesenilor era mai mic; au mîncat în grabă și au adormit osteniți de zorul zilei, fără să știe că doar așa au scăpat cu viață. Vlad Țepeș a adunat sfatul și înaintea tuturor boierilor a spus:

— Celor ce au pierit în flăcări eu le-am vrut binele; cînd i-am chemat pe toți la curte am vrut să fie slobozi de grija zilei de mîine; cei care au înțeles cum am făcut s-au apucat de treabă. Alții însă numai ziceau că le era greu să fie povară și pe aceia i-am ajutat să nu mai aibă nimic de făcut.

VORBA DULCE

De felul său, Vlad Țepeș Voievod era drept, însă cu fire aprigă, de era vai-și-amar de cel ce îi ședea în cale: la fel de neînduplecat față de supușii săi și față de străinii aflați în ospetie ori numai în trecere prin Țara Românească. Nimeni nu îndrăzneă să-i stea împotriva nici cu fapta, nici măcar cu vorba. Cel ce greșise era judecat în fața tuturor iar voievodul întocmea acuzarea în așa fel, încît fiecare se făcea vinovat de propria-i condamnare. Cînd era omul simplu, cumpătat, și-și cîntărea cuvintele cu luare aminte — îi era mai lesne să scape de tragerea în țeapă; iar cei infumurați și siguri de ei adeseori dădeau răspunsuri ce-l nemulțumeau pe domnitor: era ca și cum singuri și-ar fi ales țeapa în care să fie trași.

Cică au venit la Vlad Țepeș doi călugări, tocmai din Țara Ungurească. Voievodul i-a cinstit cum se cuvenea să se poarte cu niște fețe bisericești; i-a așezat la masă cu dînsul, dar nu l-a răbdat inima să-i lase liniștiți să îmbuce mîncărurile alese. L-a luat de o parte pe unul dintre ei și arătîndu-i zeci de oameni trași în țeapă și pe roată l-a întrebat, cu o sclipire răutăcioasă în ochi:

— Părinte, ce zici dumneata, oi fi făcut eu bine pedepsindu-i pe nevrednicii ăștia de atîrnă acum în țeapă? Ori vina lor n-ar fi cerut moarte, și eu m-am pripit?

Călugărul nici nu așteaptă să-și termine domnitorul vorba:

— Rău ai făcut. Tu pedepsești fără îndurare, deși un stăpînitor trebuie să fie milos. Așa făcînd Măria Ta, ai ajuns un călău, iar cei pe care i-ai condamnat sînt mucenici, victimele cruzimii tale. Viața lor te va costa liniștea...

Vlad Țepeș îl lăsa să vorbească și să-și spună indignarea, dar nu-i mai dădea ascultare. Greu de crezut că nu l-ar fi supărat cuvintele călugărului; se încruntă, în timp ce pe buze i se așternu un zîmbet zeflemitor. Nu pre-

vestea nimic bun minia stăpînită, ca un nor întunecat într-o zi prea călduroasă.

L-a chemat și pe al doilea călugăr și i-a repetat întrebarea. Mai cumpătat la judecată și la vorbă decît tovarășul său, călugărul rosti:

— Pînă acum se știe că stăpînitorul unei țări este pus de Dumnezeu ca să pedepsească pe răufăcători și să miluiască pe cei buni. Dacă Măria Ta a poruncit să fie trași în țepă acești oameni, înseamnă că ei au fost pedepsiți după faptele lor, și bine le-ai făcut.

De data aceasta cel care se grăbi să curme răspunsul a fost Vlad Țepeș, căci deja luase hotărîrea ce să facă cu călugării. I se adresa cu indignare celui ce vorbise mai întîi:

— De ești călugăr, de ce nu-ți vezi de treaba ta în mănăstire sau unde te-ai ascuns de viața lumească?! Ce cauți prin țiguri și cetăți, pe la stăpînitori cu slavă, dacă tot nu știi nimic?

Dacă îi admiri pe mucenicii din țepă, facă-se voia ta, și să devii mucenic ca ei; dacă vrei, poți fi pus chiar mai presus.

De îndată porunca fu adusă la îndeplinire.

Călugărul cel smerit nu a spus nimic: a urmărit pedepsirea și a așteptat ca voievodul să-și aducă aminte de el. Vlad Țepeș a poruncit să fie petrecut cu caleașca pînă la hotarele țării, iar la plecare i-a spus:

— Ești înțelept că nu dai sfaturi într-un loc ce nu ți-a fost hărăzit ție. Cînd cel puternic face un lucru, tu te gîndești dacă și-a slujit interesele sale, nicidecum să-l judeci de unde ești, fără a te pune în locul lui. Asta ai știut să faci și ți-a slujit.

I-a dat cincizeci de ducați de aur ca să-i folosească cum l-o duce pe el capul, căci — gîndea voievodul — dacă mintea este sănătoasă, iese treabă bună.

DOMNITOR PÎNĂ LA MORMÎNT

Deși avea o fire aprigă, Vlad Voievod cîrmuia țara cu tragere de inimă și cu multă dreptate. Totuși, pohtitori la domnie se găseau destui: nu din dragoste de țară vroiau tronul Țării Românești, ci din sete de mărire și de bogăție. Aceștia se duceau cu piră la sultanul turc și umblau cu minciuni pe la voievozii din jur — doar-doar l-or face urit și nedorit pe Țepeș, pentru ca să-i poată lua locul. Un astfel de pretendent a fost și Dan, de-și zicea el însuși «Dan Voievod» fără să fi ajuns măcar pe tron. El a dat în dreapta și în stînga daruri scumpe și a promis către Poarta Otomană să mărească tributul de îndată ce s-ar afla la domnie, iar în schimb — a primit ajutorul dorit.

Curînd după ce Vlad Voievod își începuse domnia, Dan a intrat în Țara Românească cu firman turcesc de la sultan și cu oștire sprijinită de străini, ca să ocupe scaunul domnesc. Vlad Țepeș și-a adunat armata și după o luptă aprigă vreme de șapte ceasuri îi puse pe goană oastea, iar pe Dan «voievod» îl prinseră cîțiva munteni și-l aduseră legat fedeleș în fața domnitorului Țării Românești. Prizonierii au fost făcuți robi și dați vitejilor drept răsplată; iar lui Dan, pretendentul la domnie, Vlad Țepeș i-a pregătit o pedeapsă aleasă cu grijă: singur să-și sape mormîntul.

A doua zi, Vlad Voievod a strîns toată oștirea chiar pe locul unde se dăduse bătălia și, după ce au fost trași în țepă boierii vinovați de-a fi trecut de partea pretendentului la domnie, a fost adus Dan. I s-a dat o lopată și a fost pus să sape groapa, în timp ce un preot rostea rugăciunea de înmormîntare. Oșteni și domnitor se veseleau laolaltă... Din cînd în cînd cite-un trimis de Vlad Țepeș se apropia de groapa osînditului și-l îndemna la treabă: «Să fie groapa mare, cum se cuvine pentru un voievod, ba mai mult, unui domn al Țării!»

Iar cînd Dan «voievod» a conținut lucrul, Vlad Țepeș a poruncit să se

sune din trimbițe, ca să afle tot norodul de pedepsirea pretendentului la scaunul domnesc și i se adresează lui Dan:

— Vezi acum în jurul tău pe toți cei pe care ți i-ai fi dorit supuși la picioarele tale și înfrinți. Pleacă-ți privirea ca să-ți amintești calea ce-o mai ai până la sfârșitul domniei și a vieții tale, căci nici pe ea nu mai ești stăpîn: aici e groapa pe care singur ți-ai pregătit-o, nu acum, ci venind înapoi cu gînd de cucerire, ca să fii stăpînitor.

Astfel a socotit Vlad Țepeș că s-a răzbunat, dînd totodată pildă celor ce poșteau la tronul Țării Românești. Pe Dan «voievod» l-a lăsat stăpîn atotputernic pe bucata de țară unde săpase groapa de mormînt, căci numai atîta glie se cuvine celui care, cu ajutor străin și trecînd prin sabie țara, vrea să o stăpînească.

VORBE FALSE

După ce îl înlăturase pe Dan, pretendentul la domnie sprijinit de Poartă, Vlad Țepeș se aștepta la represalii din partea turcilor. Înțelesese că lui Mahomed al II-lea nu-i era pe plac felul în care Țara Românească își ridicase capul și cerca acum să se opună mării haraciului; de aceea aproape îndoise numărul străjilor de la Dunăre pe cât se întindea hotarul. Pe de altă parte, trimise iscoade pricepute chiar în Imperiu să afle ce se mai pune la cale. Dar sprijinul cel mai de nădejde l-a pus în cei câțiva oameni credincioși lui, aflați chiar în slujba sultanului. Prietenia cu ei se legase în anii când Vlad, ca fiu de domnitor al unei țări inchinate Porții Otomane, fusese ostatec la Constantinopol, și căpătaseră cu toții învățătură de la același dascăl. De fapt, surghiunul acela — departe de țară și departe de familie îl salvase pe tânărul Vlad voievod, moștenitor al scaunului domnesc de la pieire când, în 1447 Iancu de Hunedoara năvălind cu armată în Țara Românească îi ucisese tatăl, pe Vlad Dracul, pentru că, silit de împrejurări, se închinase din nou Porții. Prietenia aceasta, întreținută cu daruri bogate, s-a dovedit a-i fi de folos lui Vlad Țepeș căci de la marele vizir a aflat că sultanul l-a trimis pe Hamza beg de la Nicopole să-l prindă și să-l aducă spre aspră judecată în fața sa.

Însă, un timp s-a crezut că știrile nu au fost adevărate: Hamza beg trimisese solie că dorește să fie lăsat numai să treacă în pace, fără vătămare, spre nord, unde la hotar, o neînțelegere cu cetățile ungurești l-ar fi nemulțumit pe sultan. Drept semn că cele spuse sînt adevărate, grosul oștilor aveau să rămână cu Hamza beg în apropiere de graniță, la intrarea în țară, iar un grec — pe nume Catavolinos — cu o suită redusă vor veni pînă la Tirgoviște să-l salute pe domnitor și vor pleca mai departe spre a se înțelege cu ungurii la fața locului.

Prea se potriveau toate bine și erau nesupărătoare ca să fie într-adevăr așa... Prea multă grijă aveau turcii să li se cunoască intențiile...

Numai că Vlad Voievod, aflind că Hamza beg era însoțit de Catavolinos, copil al Fanarului, fără patrie și fără neam, perfid și lacom de intrigi cum altul nu s-ar mai fi găsit în tot Imperiul, cunoscând ce plase veninoase reușea să țeară mintea grecului, a devenit de două ori mai prudent și chibzuit. A trimis vorbă că înalta solie este așteptată în cetatea de scaun a Țării Românești, iar că oștilor rămase lângă Strehaia le va trimite hrană îndestulătoare pentru oameni și animale. În locul șirului de care cu provizii s-a îndreptat într-acolo ceata de viteji a domnitorului și astfel a fost capturat detașamentul de turci în frunte cu Hamza beg. De fapt, ei trebuiau să-l aducă pe Vlad Țepeș la Constantinopol, de îndată ce, prin vicleșug, Catavolinos ar fi reușit să-l atragă în cursa pregătită.

Vlad Țepeș s-a prefăcut a nu avea știre de planurile perfide ale lui Catavolinos. Ca de obicei l-a poftit la ospăț și în fața pocalelor cu vin rubiniu începu a-l înțepea cu vorba și cu privirile:

— Nu bea mult, oaspete din Fanar, că în fundul pocalului stă adevărul, și dacă-ți pică pe limbă, o să spui lucruri de care te vei căi!

Catavolinos nu s-a dat bătut: încrezător în mintea lui nici nu a simțit îndoiala ce pusese stăpânire pe însoțitorii săi. Cu glas mîeros, îl rugă în repetate rînduri pe Vodă să pornească cu ei a doua zi — pasă-mi-te către cetatea ungurească — căci spiritul de dreptate al voievodului muntean ar fi fost cică o chezășie că ce li se cere ungușilor nu este o încălcare a înțelegerii cu Imperiul Otoman...

Avea limbă ascuțită grecul, și mai avea ochi adînciți în orbite și care alergau la dreapta și la stînga în așteptarea răspunsului voievodului valah. Adăugă, cu convingere:

— Înalta Poartă te va răsplăti pentru sprijinul dat mie, cînd voi spune că te-ai pus chezaș bunelor noastre intenții. Nu îți cer să-mi dai oștire în ajutor, nici bani — ci numai să mergi cu mine. Eu singur m-am gîndit că Domnia Ta nu vei refuza să-l slujești pe sultan și mă vei urma, lăsînd grijile țării deoparte două zile...

I s-a făcut lehamite lui Vlad Țepeș de atîta vorbărie și tîmiiere din partea celui care, mincind din bucatele date, cugeta nu cum să mulțumească pentru ospitalitate, ci cum să ceară preț mai mare pe capul domnitorului și i-a zis:

— Eu credeam că măritul Mahomed te-a trimis încoace. Dar dacă spui că zelul tău de-a mă vedea aruncat în Bosfor nu este din poruncă, ci singur ți-ai ales calea asta, am să-ți împărtășesc ceva: știam că ai cuget negru și limbă ascuțită, dar te-am primit ca pe un sol de bună-credință. Tu nu știai că pentru cei ce se fac vinovați, dreptatea mea e neagră, și că la curtea mea domnească sînt țepi ascuțiți. De te-oi înălța în virful uneia, de-acolo de sus vei vedea cum oastea lui Hamza beg a căzut în mîinile noastre. Ori poate că acolo sus vei simți doar ascuțimea țepii și vei înțelege că ascuțimea limbii nu ți-a fost de vre-un folos.

ZID DE APĂRARE

De mult timp hotărîse Vlad Țepeș că țara mai avea nevoie de o cetate întărită, unde să se poată rezista dușmanului, dacă cetatea de scaun ar fi fost luată. Din poruncă domnească armașii au ales locul cel mai potrivit planurilor de apărare ale lui Vlad Voievod: pe drumul Făgărașului, acolo unde Argeșul a săpat de veacuri albie adîncă între munți și unde cică ar mai fi fost cîndva metereze, pe o stîncă singuratică despărțită de culmile din jur. Și iată că sosi momentul cînd vremile potrivnice s-au mai domolit: Vlad Țepeș avea de la Corvini promisiuni de ajutor, sultanul Mahomed al II-lea uitase — cuprins de alte trebi — de înlocuirea lui pe tronul Țării Românești, și atunci Țepeș hotărî să se înceapă construirea cetății. Prin sate și tîrguri au răsunat tobele de se vestea că la fiecare 20 de localnici unul va trece în slujba domniei să lucreze pentru cetate. Cei din cetatea Tîrgoviștei nu au trimis în ziua sorocită nici un om la curtea domnească; i-adevărat că Vlad Voievod le purta pică de cînd venise la domnie, căci acești tîrgoveți pare-se pașnici îl vinduseră pe frate-său dușmanilor, și iată că acum avea prilejul să se răzbune îndoit.

În zi de Paști, pe cînd norodul ieșea de la biserică în straie de sărbătoare, oamenii lui Vodă ținură calea tuturor și i-au adunat la un loc așa cum erau și nu le-au mai dat drumul să se ducă la casele lor, unde-i așteptau cozonacii, colacii, pasca și vinul. Așa cum i-au aflat i-au dus pe toți pe valea Argeșului, i-au pus de au urcat pe culmea de la Poenari piatră de rîu și nisip zgrunțuros. Fetele și femeile se îngrijeau de ale gurii; bărbații săpau galerii în stîncă. Roboteau din zori pînă la asfințit, de le ajunseseră straiile de sărbătoare puse întîia dată în ziua de Paști numai zdrențe... Și au zidit cetate trainică din piatră, cu patru turnuri, iar între ele — zid lat de peste doi metri: un zid de apărare de neclintit. Nu se putea pătrunde din vale decît pe o potecă

îngustă ce ocolea cetatea pe lângă firul apei pînă ajungea la turnul cel semet, de unde se lăsa o punte peste prăpastie.

Oamenii care lucrau la galerii au mers cu săpăturile tot în jos, către albia Argeşului; era ańevoios să spargi stîncă, puterile le scădeau pe zi ce trecea. Cînd primul turn de strajă a fost înălţat, domnitorul a venit în cetate cu gîndul de a vădi îndurare faţă de cei ce — socotea el — îşi ispăşiseră vina.

— Cinstite feţe, domnia noastră grozav s-a bucurat cînd am auzit că vreţi numai voi, cei din cetatea de scaun, să ridicaţi astă nouă piedică în calea vrăjmaşilor, un zid de apărare a Ţării Româneşti. Nouă ni se spusese că, în cite rînduri am cerut să ne trimiteţi la zidire oameni voinici şi pricepuţi voi v-aţi opus. Oare printre voi nu erau destui bătrîni sfătoşi care să vă înveţe că cetatea de scaun nu-i totuna cu ţara întregă, şi că ţara trebuie apărată?! Nu e deajuns că cetatea Tirgoviştei este întărită; voi aşa aţi apucat-o de la bunii voştri şi eu aşa am aflat-o. Dar copiilor şi nepoţilor ce le lăsaţi? Pentru ei ce aţi clădit? Dacă va fi pusă la grea încercare cetatea de scaun aici vom veni să prindem puteri şi să ne rinduim pentru luptă. Iar dacă va fi nevoie, o să lovim duşmanul nu numai din spatele zidurilor de apărare, ci şi ieşind din galerii tocmai în locuri unde nu s-o aştepta. Doar cîţiva din oamenii mei credincioşi vor şti unde ies la lumină coridoarele lungi săpate în stîncă.

Care dintre voi s-a legat mai mult de cetatea asta, unde a venit să-i robească la zidire, şi vrea să-i rămînă stăpîn de-acîncolo, poate să intre în oastea noastră de viteji. Voinţa noastră şi miinile voastre au clădit cetatea de la Poenari, aşa după cum voinţa noastră şi armele voastre apără şi vor apăra pămîntul Ţării Româneşti.

x x

x

Nu trecuseră nici două ierni, cînd iată că s-a arătat nevoie ca femeile şi copiii să caute adăpost între zidurile cetăţii de la Poenari, căci Tirgoviştea fusese atacată prin surprindere. Acolo erau în siguranţă, în timp ce oştile, copleşite de numărul mare al vrăjmaşilor luptau cu îndîrjire. Refuzul domnitorului valah de a plăti tribut mărit către Poartă trebuia pedepsit exemplar, de aceea paşa de la Nicopole primise ordin să-l prindă pe Vlad Ţepeş şi să-l aducă viu sau mort înaintea sultanului. Armiiile turceşti au intrat în sate de le-au pustiit, au trecut prin tirgurile valahe de au luat tot ce le-a ieşit

în cale și au pătruns în cetatea de scaun a Țării Românești. Urmărirea a continuat pe Argeș în sus, unde Vlad Țepeș izbutise să se întărească în cetate. Turcii nu se puteau apropia nicicum, că din turnuri valahii zvirleau asupra-le apă clocotită și bolovani; unul din ziduri sfirșea în prăpastie, iar celelalte trei — erau înconjurate cu șanț adânc plin cu apă. După două zile de așteptare zadarnică și încercări nereușite de a porni atacul, pașa a hotărât să ia cu asalt cetatea lovind-o cu bombarde de pe o culme învecinată. Dar cum nu aduseseră cu ei cele de trebuință și nici carele grele, el a trimis vorbă spre Dunăre să vină oameni cu puștile cele mari. Cu bombarde zidul putea fi străpuns și astfel cetatea cădea după primele atacuri...

În suita sultanului era Matei, un nepot de văr al lui Vlad Voievod. Acesta de la vîrsta de șapte ani fusese ostateg la Poartă; însă aflîndu-se acum pe pămîntul unde s-a născut, i-a ajutat pe valahii din cetate: el i-a înștiințat de atacul ce se pregătea. A prins mesajul prin care vestea că turcii vor aduce tunuri, în virful unei săgeți, și apoi a tras cu arcul înspre cetate, de a zburat săgeată peste zid, a trecut pe lingă strajă și s-a înfipt între bolovani. Astfel a avut știință Vlad Țepeș de capcana ce i se pregătea și a reușit să se salveze pe el și pe cei din cetate, de la pieire sigură. Bătrînii, femeile și copiii au luat calea pribegiei prin coridoarele ce porneau din pivnițele încăpătoare ale cetății și ieșeau la lumina zilei tocmai jos în vale, în pădurea de la Cumpăna.

Vlad Țepeș și oștenii au rămas în turnurile de apărare și pe ziduri pînă a scăpătat soarele, și apoi au părăsit cetatea prin pivnițele largi, blocînd în urma lor intrările — de nici nu s-a mai cunoscut că pereții trainici despart hruba întunecoasă de cărări zidite în munte. Astfel au scăpat valahii gonîți de urgia turcească.

În tabăra vrăjmașă lor o inimă bătea cu dragoste de libertate — deși Matei jurase alături de ceilalți ieniceri credință marelui sultan; în vinele lui curgea sînge de român, iar sîngele apă nu se face niciodată.

COPII DE-AI LUI VLAD ȚEPEȘ

Marele sultan Mahomed al II-lea hotărîse ca haraciul în grîne și miere și piei al Țării Românești să fie primit de pașa de la Giurgiu la sfîrșitul lui Cuptor, iar vitele și așa numitul haraci de sînge — copiii ce urmau să devină ieniceri în armata otomană — să fie trimis direct la Constantinopol.

În anul acela Vlad Țepeș a trimis vorbă că s-a hotărît să ducă el însuși tributul la Înalta Poartă. A pornit la drum cu oaste multă și gînduri ascunse. De cum trecu Dunărea a început a lovi în dreapta și în stînga pe păgîni de au luat-o la sănătoasa spahiii, iar localnicii — s-au alăturat cu sabia oștenilor săi.

Întorcîndu-se acasă în Țara Românească, Vlad Voievod porunci să-i fie înfățișați cei 50 de copii adunați de prin sate și tîrguri spre a fi duși la Constantinopol. Erau toți băieți înălțuți la stat, bine legați și din cale-afară de abătuți. Vodă a poruncit să li se dea de mîncare și să li se aștearnă de dormit chiar la curtea domnească. I-a ținut așa șapte zile, fără a le spune ce are de gînd cu ei; apoi din nou i-a chemat, cînd era de față tot sfatul boieresc. Nici atunci nu i-a plăcut domnitorului cum s-au înfățișat băietanii: cu plete nespălate și straie ponosite. A dat poruncă aspră să fie îmbăiați și tunși și să primească fiecare straie pe măsură.

A treia oară cînd băieții au fost aduși în fața boierilor, Vlad Voievod a arătat cu mîna înspre ei și a spus:

— Tinerii aceștia erau sortiți oștirii, căci trebuiau să ajungă ieniceri în armata otomană. Însă am hotărît că mai bine li se cade să fie în armia noastră. Le-am dat straie și hrană; le-am mai da. Noi ne gîndim că de vor deprinde bine meșteșugul armelor, trebuie să știe pentru ce luptă. Din cite sate au fost adunați, tot cite zece sate să apere. Așa cum noi i-am scăpat de robie între străini, așa să păzească și ei țara, să nu mai trebuiască să trimitem

copii pentru armata sultanului. Să se afle în toată țara că ei sînt copiii lui Vodă, crescuți în rostul casei noastre domnești; decît ieniceri și spahii ai dușmanului, mai bine slujitori ai noștri. Pînă or împlini 13 ani, vor ședea pe lingă scaunul domnesc. Apoi or deprinde meșteșugul armelor și cu cit se vor dovedi mai destoinici, cu atît vor rămîne mai în preajma noastră spre a fi în frunte în bătălii. Copiii noștri de suflet vor fi pruncii țării, căci țara își pune nădejdea în ei, tot așa cum așteaptă un părinte reazim și ajutor.

ÎNCOTRO SE ÎNDREAPTĂ URMELE

Cetății de apărare de la Merișani i-a fost hărăzit în trei rinduri să zăgăzuiască năvălirile otomanilor. Oameni și bogății au fost ocrotiți acolo, în timp ce vitejii loveau din turnuri și de pe ziduri pe vrăjmaș.

Într-o toamnă, cetatea de scaun a Țării Românești a fost atacată prin surprindere; Vlad Țepeș a părăsit în grabă Tirgoviștea și, lăsând la Merișani femeile, bătrînii și copiii, a pornit spre vale prin galerii tainice, însoțit de 50 de oșteni. Voievodul avea de gînd să iasă în valea rîului Argeș ca să meargă în Țara Făgărașului după ajutor de la regele ungur. Cum însă cărările erau împinzite de turci, de cum au ieșit în pădure valahii s-au împrăștiat și astfel au reușit să ajungă pînă în poiana de la Cumpăna. Acolo Vlad Vodă poruncise să-i aștepte doi fierari isteți care au schimbat potcoavele cailor, punîndule tot întoarse, invers de cum se obișnuiește. Iar cînd călăreții au pornit la drum, deși ei mergeau spre vale, urmele copitelor arătau că parcă și cai și călăreți ar fi urcat creasta. Așa a reușit Vlad Voievod să ajungă cu bine în Țara Făgărașului, în timp ce ienicerii turci se afundau tot mai adînc în pădure, după urmele lăsate de potcoave... Și cînd urmăritorii au fost în cele din urmă pe culme, n-au văzut nimic altceva în jur decît prăpastia de la picioarele lor, care-i despărțea de creasta de unde porniseră în zori spre a-l prinde pe Țepeș, domnitorul Țării Românești.

TE-OI SLUJI DUPĂ PUTINȚĂ

Țara Românească își avea dușmanul cel mai de temut la sudul Dunării. Acolo pericolul turcesc era ca un nor întunecat, veșnic amenințător, gata să umbrească cimpurile alintate de grine și dealurile acoperite cu păduri și munții semeți. Sultanul cu oștirea lui însemna o primejdie de zi și noapte; de-aceia Vlad Voievod era totdeauna pregătit de luptă, gata să se apere împotriva unei invazii sau atac pe nevestite.

Și iată că în prag de toamnă sultanul turc a trimis soli în Țara Românească cu vorbă să i se dea birul. Bătură solii cale de cinci zile pînă la scaunul domnesc și ajunseră pe înserate în cetatea de scaun. Vlad Voievod tocmai ce-i aștepta cu bucate gustoase și le pregătise odăi primitoare cum se cuvine unor oaspeți de vază, așa că, osteniți cum erau de drum, solii se bucurară din plin de ospitalitatea domnului muntean. A doua zi însă, cînd se prezentară în fața Sfatului boierilor condus de Vlad Voievod și spuseră pentru ce au venit și că trebuie să ducă birul, au fost întimpinați cu clătînări din cap a neîncuviințare. Însă Voievodul le-a arătat și mai departe cinstea cuvenită, însă de dat birul, nu l-a dat, ci le zise împăciuitoare:

— Eu însumi voi duce birul. Mergeți și spuneți măritului vostru stăpîn că însuși voievodul Țării Românești, din dorința de-a-l sluji pe împăratul vostru, îi va aduce birul înainte de a se împlini anul întreg. Așa înțeleg eu să fiu în slujba celui care vrea să devină stăpînitorul lumii, cu visteria și armata mea. Deci, folosind prilejul că ați bătut atîta cale pînă aici, prin voi trimit vorbă marelui sultan să dea poruncă să nu mi se facă nici un rău mie și nici oamenilor mei cît timp voi fi în țara lui. Iar eu de-abia aștept să primesc știrea că toate sînt cum se cuvine ca să pornesc spre împărăție în siguranță că nu voi fi atacat și prădat pe drum. Cum îmi va porunci, așa voi împlini dorința și voi încerca după priceperea și putința mea să-l slujesc.

Solia cu salutul voievodului ajunse repede la împărat și acesta tare se bucură, căci era în război cu vecinii din răsărit și avea nevoie de un atare ajutor într-o înțelegere cu voievodul Țării Românești. Poruncile trimise către pașalele din ținuturile prin care urma să treacă Vlad voievod neteziră calea oștenilor valahi. Pretutindeni domnitorul a fost așteptat cu cinste și nu numai că nu i s-a făcut nici un rău — după cum grăia porunca împărătească — ci, îl întâmpinau ca pe un vasal credincios și oaspete al împăratului lor.

Iar Vlad voievod își adunase oastea mare și pornise pe drumurile împărăției turcești de cum primise o dată cu darurile din partea sultanului și încuviințarea acestuia ca să-i fie adus birul. Oamenii voievodului însă nu bătură cale prea lungă; după vreo cinci zile de mers făcură cale-ntoarsă pe neașteptate și începură a lovi cetățile.

Vlad Voievod nu le-a făcut nici un rău pristavilor împăratului, ci i-a trimis cu cinstea cuvenită înapoi la sultanul lor, dându-le vorbă de dus:

— Mergeți de povestiți ce ați văzut cu ochii voștri. Nu trebuie să țineți ceva ascuns și nici să fi uitat cumva să povestiți cum s-au petrecut toate. Spuneți măritului vostru sultan că l-am slujit din toate puterile mele. Iar dacă i-a plăcut, îi voi mai trece pământurile prin foc și sabie — după putiința și socotința mea; și să-i mai spuneți că rămân slugă plecată, gata să dau birul ce se cuvine să primească un cuceritor ca el, care cu sabia a înspăimîntat popoare și domnitori. Astfel de bir știm noi să dăm.

NOAPTEA E UN SFETNIC BUN, DAR NU-I PAZNIC DE NĂDEJDE

«Să nu ai încredere nici măcar în tine, nicicum în prieteni» — obișnuia să spună Vlad Țepeș, și lui însuși și-a făcut din acest sfat deviză. Nu-i vorbă, prieteni avea destui în țară și printre oșteni; dar boierii nu-l iubeau, căci teama devenise mai puternică decât orice simțămînt. Astfel că domnitorul hotăra cum credea el de cuviință că-i mai drept și mai bine, iar în sfat numai anunța ce are de gînd să facă.

Chiar pe cîmpul de luptă, înaintea unei bătălii, Vlad Țepeș nu destăinuia nimănui planurile de atac sau apărare, așa că de multe ori victoriile puteau să pară neașteptate chiar și conducătorilor săi de oști cei mai apropiați. Așa s-au petrecut lucrurile și în acea primăvară a anului 1462. Era în aprilie, lingă Tîrgoviște... Lupta începuse în miezul zilei: armatele înaintaseră de pe dealuri, iar în vale se izbiseră atît de puternic, încît în curînd văzduhul a fost plin de vaier și zăngănit de arme. Soarele a asfințit, dar victoria nu înclina nici către o parte. Cînd n-au mai putut continua lupta din cauza întunericului, la cortul lui Vlad Țepeș a venit o solie din partea sultanului Mahomed al II-lea pentru a cădea la înțelegere:

— Măria Ta, noaptea este un sfetnic bun. Să lăsăm ca zorii să ne lumineze din nou armele, iar în timpul nopții să stringem morții de pe cîmpul de bătaie, să grijim de răniți, și să apucăm să ne odihnim puțin.

— Într-adevăr, noaptea este un sfetnic bun. Fiecare să facă ce o crede de cuviință că-i mai bine, pentru ca mîine victoria să fie de partea sa.

Cocoșii nu vestiseră încă miezul nopții, și Vlad Țepeș a chemat toți comandanții să vină în cortul său și acolo au hotărît să atace tabăra dușmană pînă la cel de-al treilea cîntat al cocoșilor. Muntenii s-au strecurat pe ne-simțite printre corturile vrăjmașe, ocrotiți de întunericul nopții și de oste-neala de peste zi a străjilor, iar la semnalul lui Vlad Țepeș au năvălit cu

chiote asupra ostașilor doborâți de somn și lipsiți de arme. I-au tăiat în bucăți pe cei care le-au opus rezistență, sau măcar au încercat să o facă. Pe mulți i-au luat prizonieri, încît nici nu s-au dezmeticit bine cei învinși, că lupta se sfîrșise deja.

Vlad Țepeș își freca miinile cu bucurie și mulțumire neascunsă. Pămîntul era înroșit de sînge, de parcă zorile ar fi împurpurat cerul și țărîna...

La urechea domnitorului însă, au ajuns murmurele din rîndurile boierimii, cum că înțelegerea ar fi fost să se aștepte dimineața pentru a ataca. Fără să cerceteze de unde a pornit pricina nemulțumirilor, Vlad Țepeș a poruncit să se sune adunarea și în fața tuturor doar atît a spus:

— Oșteni! Într-adevăr, noaptea e un sfetnic bun. Asta nu înseamnă că este și paznic de nădejde. Mie mi-a dat sfatul cel mai potrivit: să folosesc întunericul pădurii și istovirea dușmanului, iar osteneala noastră să ne-o aruncăm de pe umeri cu grabă, pentru ca apoi să ne tihnească și nouă hodina pe glia pe care o apărăm. Iar vrăjmașii rău au făcut că s-au încrezut în noapte: le-a muiat viclean mădularele cu somnul de dinainte de miezul nopții și le-a adormit străjile; căci pe pămînt străin întreaga fire li-e dușmană. Asta nu au știut nici sultanul Mahomed și nici boierii noștri care se îndoiesc de dreptatea victoriei.

TURBANE TURCEȘTI

Trec anii, trec veacurile... Hotarele țărilor nu mai sînt aceleași, tîrgurile de odinioară s-au transformat de mult în orașe... Unele obiceiuri se mai păstrează, altele nu... Veșmintele se schimbă și ele, de mult timp nu se mai poartă caftanele lungi boierești, nici rochiile largi cusute cu fir, bogat îmbodate. Și totuși, aducem vorba de veșmintele din acele timpuri, cînd turcii purtau șalvari încrețiți și hamgere la cingătoare, iar pe cap aveau turbane innodate strîns, pentru că altfel *pățaniei cu turbanele* nu i s-ar da crezare.

x x

x

Deși Vlad Voievod al Țării Românești se străduia să păstreze relații de bună înțelegere cu vecinii, nu îngăduia să nu i se arate respectul cuvenit ca unei țări, fie aceasta chiar și o țară mică — cum era Valahia.

La curtea domnească a Țării Românești au venit soli din partea lui Mahomed, sultanul turc. De cum au intrat în sala mare de primire a oaspeților aceștia au făcut plecăciuni adînci, după cum era obiceiul la ei, însă nu și-au descoperit capetele, ci au rămas cu turbanele pe creștet.

Domnitorul muntean îi întrebă, fără ca să-și ascundă nemulțumirea:

— De ce faceți așa? Nu știți oare că vă aflați înaintea stăpînitorului acestei țări?

Solii turci nu-și descoperiră totuși capetele:

— Așa-i obiceiul în țară la noi, Măria Ta; iar stăpînul nostru îl păstrează.

Atunci lui Vlad Țepeș nu-i mai răbdă inima atîta ocară și ridică mîna a poruncă:

— Dacă sultanul suferă de la voi rușinea că stați cu capul acoperit în fața lui, noi nu sîntem obișnuți așa. Oricum, duceți-i vorbă să nu mai tri-

mită obiceiurile sale la alți stăpînitori, care nu au arătat dorința că ar vrea să le aibă ori să le împămîntească și la ei. Eu însă, dacă nu primesc legea voastră, nu înseamnă că încerc totodată să vă împiedic să o păstrați. Ba, din contra: dorința mea este să sprijin și să întăresc legea voastră, să o țineți cu strășnicie; așa că porunca este să vi se prindă turbanele de capete.

Cu cuie de fier le-au fost bătute turbanele în pielea capului... Apoi Vlad Țepeș le-a dat drumul solilor să meargă să-i spună sultanului cum fiecare neam trebuie să-și păstreze obiceiurile, tradițiile, însă nu să le impună altora, fie aceștia chiar și supușii lor.

Se vede treaba că solii au povestit pe drum spre casă învățătura de minte dată de Vlad Țepeș, altminterea nu se auzea atît de repede, din gură în gură, de *pățania cu turbanele turcești*.

CÎND SÎNT MULȚI PUTEREA CREȘTE

Iscoadele lui Vlad Voievod al Țării Românești pătrunseseră la toate curțile domnești învecinate. Dîndu-se drept negustori, soli în trecere, misionari, sau pămînteni ce apucaseră calea pribegiei, ei trebuiau să afle adevăratele intenții ale sultanului sau vizirului turc, ale craiului ungar și ale domnitorului moldovean. Graiul diplomatic era plin de ascunzișuri și capcane; așa de pildă, dintr-o scrisoare cu greu se putea descifra dacă formulele împămîntenite erau sincere sau puse numai să abată atenția de la fapte.

Într-un rînd, pe cînd pe tronul Moldovei era Ștefan Voievod, Vlad Vodă îi trimise acestuia solie că armii turcești sînt pregătite să treacă Dunărea spre a ataca Țara Românească. Nici nu asfințise soarele de două ori și la curtea domnească din Tirgoviște a sosit în goana calului boierul Toma, om de încredere al lui Ștefan Voievod; de îndată s-a înfățișat domnitorului muntean înmîinîndu-i mesajul stăpinului său: nu-i scria că tătarii și leșii îi dau de lucru la hotare; cerea să i se spună de cîți oameni are nevoie Vlad Vodă în ajutor. Solul moldovean a fost chemat la ospăț, cinstit cum se cuvine, iar în zori urma să plece către Suceava să ducă vorbele de mulțumire și înștiințarea că domnitorul valah va căuta să nu dea piept cu oastea otomană timp cit mai îndelungat.

Dar, pe căi de nimeni știute, în miez de noapte, sosi la palat vestea că la curtea moldovenească trebile nu sînt chiar așa orînduite, după cum le fuseseră lor înfățișate de sol. Iscoada credincioasă de la Suceava înștiință că marele voievod ar fi spus în sfatul boierilor:

— Dunărea este ca și a noastră: cînd turcul va intra în Țara Românească, vom fi acolo — iar apoi a trimis sol cu răspuns înșelător.

S-a cătrănit Vlad Vodă, dînd crezare vorbelor, ca și cum le-ar fi auzit cu urechile lui. A dat poruncă să fie întemnițat solul moldovean. Pînă în

seară și-a ridicat oastea și s-a îndreptat spre apa Milcovului, cu gând să intre în Moldova și să cerceteze satele câte i-or fi pe cale — spre a se ști că nu s-a lăsat amăgit cu vorbele trimise prin boierul Toma. Și din nou i s-a stîrnit minia în suflet amintindu-și cum tatăl său a suferit de cite ori a dat crezare celor pe care și-i știa prietenii: mai întîi Hamza pașa, iar mai tîrziu, împreună cu fiul lui, Mircea, lingă Bălteni, a fost omorît din porunca lui Iancu de Hunedoara.

Poate că, dacă în noaptea aceea de octombrie zăgazurile cerului nu s-ar fi rupt slobozind ploaie înverșunată timp de trei zile, ar fi fost multă vărsare de sînge între neamurile de români. În vremea asta însă, s-a aflat pînă la cetatea Sucevei despre muntenii care își ridicaseră tabără amenințătoare la hotar. Ștefan Voievod s-a grăbit într-acolo cu oamenii lui și de cum a ajuns lingă dumbrava ce-l despărțea de oștirea munteană, a cerut să se vadă cu domnitorul valah.

— Nu te întreb de ce ai venit Măria Ta pînă aici — i-a spus lui Vlad Tepeș; eu îți promisesem că-ți trimit oameni la Dunăre, unde credeam că ai nevoie de ajutor. Nici nu te întreb de ce ai venit cu oaste, cînd ea ți-era mai de folos contra unui dușman. Mă gîndesc însă că, dacă vorbele mele nu ți-au fost pe plac, înseamnă că nu ți-au ajuns la urechi așa cum au fost ele rostite cu gîndul nostru cel bun: Dunărea este ca și propriul nostru hotar; dacă turcul izbutește să o treacă, primejdia pentru Moldova este mai mare. Sprijinind pe domnitorul care astăzi se află în nevoie, noi ne apărăm tihna Țării Moldovei, căci fiind uniți, puterea noastră crește. De aceea Mărite Voievod, și eu și toți boierii noștri moldoveni ne-am bucurat cînd te-ai urcat pe tronul Țării Românești. Mai tîrziu, după ce mi-am răzbunat părintele, Țara Moldovei și poporul mi-au încredințat mie friiele domniei pe cîmpia Direpțății și am văzut în tine aliatul ce va lupta pentru libertatea pămîntului său.

Vlad Tepeș știa că așa a fost: domnul Ștefan cel Mare al Moldovei de cum urcase pe tron încercase să ducă o politică de pace și de apropiere față de Țara Românească. Și de data aceasta vroia să-i vină în ajutor.

Atunci, pe malul Milcovului, înțelepciunea voievozilor a înlăturat vărsarea de sînge. Cei doi domnitori, purtînd aceeași dragoste de țară, au reinnoit fără mijlocirea solilor înțelegerea de a-și veni în ajutor unul altuia de cite ori va fi nevoie, căci: «cînd sînt mulți puterea crește.»

AICI EU FAC DREPTATE

Vlad Țepeș a fost domn în Țara Românească de două ori. Izgonit prima dată de turci în 1462, el a fugit la prietenii de peste munți, și venind cu ajutor de la aceștia și-a reocupat scaunul domnesc.

În pribegie fiind, Vlad rămăsese același om aprig și necumpătat la minie; nu mai avea la îndemină țepușele lungi ce îi îngroziseră pe răi deopotrivă — fie țigoveți sau boieri din sfatul domnesc, fie țărani și călugări. Însă faptele lui Vlad voievod erau — după cum fuseseră mereu — cele ale unui iubitor de dreptate și adevăr. Rinduiala o făcea ca mai înainte, după cum credea de cuviință, deși se afla în țară străină și pe pământul acela cuvântul lui nu era lege.

Vlad voievod, fostul stăpînitor al Țării Românești era la Pesta, unde se dusesese să cadă la înțelegere cu craiul ungar pentru ajutorul promis. Într-o zi, un nevoiaș a intrat alergînd în curtea palatului domnitorului căutîndu-și ascunzătoare. Însă urmăritorii acestuia nu îi pierduseră urma, așa că deîndată au dat și ei năvală în curtea fostului domn al Țării Românești; au căutat peste tot și l-au găsit pe vinovat. Au pus mîna pe el să-l ducă la închisoare, cînd Vlad Țepeș a intervenit pe neașteptate și dintr-o singură lovitură de sabie a retezat capul pristavului ce-l ținea pe ostatec. Așa se face că nevoiașul a scăpat...

Străjerii nemulțumiți și temîndu-se că vor fi pedepsiți, l-au pîrit craiului ungar pe valahul nesupus ce îi împiedicase să-și facă datoria.

Craiul nu a zăbovit și-l chemă pe Vlad voievod să-i ceară socoteală cum de se pune în calea poruncilor sale. Domnitorul de dincolo de munți ce-i era oaspete nici nu se gîndise la nesupunere atunci cînd îl salvase pe fugar, el a făcut doar așa cum ar fi trebuit să facă orice stăpînitor în propria-i țară:

— N-am făcut nici un rău. Slugile Tale au năvălit tilhărește în curtea mea, care sint un stăpînitor, așa că am fost nevoit să-mi fac singur dreptate. Dacă maimarele lor ar fi venit la mine și mi-ar fi cerut prizonierul, eu i l-aș fi predat; sau — cel mult — poate că l-aș fi iertat eu. Dar așa, trebuie să se știe că năvălind tilhărește în curtea mea, se moare pedepsit de sabia mea. Mie însumi și bunurilor mele numai eu le sint stăpînitor și singur eu hotărîsc ce se întîmplă cu ele, unde le este locul cuvenit.

Iar craiul ungar a recunoscut că oaspetele său are dreptate și n-a mai spus nimic, înclinînd capul a înțelegere.

AURUL DIN RÎU

După cincisprezece ani de pribegie, în 1477, Vlad Țepeș s-a reintors în Țara Românească și s-a urcat pentru a doua oară pe scaunul domnesc. Printre străini el a înțeles că măririle sînt trecătoare, iar credința boierilor și loialitatea prietenilor pot fi cumpărate. În călătoriile lui lungi de dincolo de munți, voievodul s-a înțeles cu craiul ungur, că, de va fi să se ridice împotriva turcilor, va primi de la el ajutor pentru Țara Românească; a mers din cetate în cetate, că toate erau întărite și aveau strajă — de s-a învoit să capete sprijin de oameni și puști. Unde poposea în tirguri a căutat să aibă vorbă cu mai-marii negustorilor și cu starostele breslei armurierilor. Așa se face că, fiind din nou pe scaunul Țării Românești, Vlad Voievod și-a dezvăluit de la bun început planurile. În fața boierilor, în sfatul țării domnul a înștiințat că oșteni și tirgoveți, negustori din țară și din afară, așteptau numai să li se trimită vorbă că țara e gata de luptă, ca să-i vină în ajutor. Tatăl său, Vlad Dracul, participase la acea cruciadă de la care sud-estul Europei așteptase eliberarea. Acum, Vlad Țepeș spera că, uniți fiind, să nu se repete înfringerea de la Varna. Însă promisiunile nu erau suficiente: Ștefan al Moldovei, ca și Ioan Corvin, veneau cu oaste; însă oștirile trebuiau hrănite, iar mercenarii urmau să fie plătiți din visteria țării. S-a hotărît în sfat ca mărirea birurilor și a taxelor să fie pusă pe seama lăcomiei lui Vodă, nicidecum să se afle că averiile în visteria domnească nu vor lua calea Constantinopolului.

Într-o zi a venit la curtea domnească un tirgoveț mărunt la stat, tuciuriu la chip și cu ochii de-i fugeau în toate părțile, și a vrut să fie primit de Vodă. Cînd a ajuns în fața lui Vlad Țepeș, s-a plecat pînă la pămînt și îi spuse zorul ce l-a minat într-acolo: «dacă Vodă are nevoie de bani pentru

armată năimită — cum se aude în țară — el o să-i dea, dar nu vrea să se afle»:

— Tare mă tem de minia oamenilor tăi, doamne, dar mă înspăimintă gindul că m-ar lăsa turcii pe drumuri de-o fi a lor izbînda.

Vlad Țepeș s-a îngrijorat: se aflase în țară că se pregătea revoltă împotriva turcilor. Ca o întărire a bănuielilor sale, atunci i se vesti de la Giurgiu că Mehmet beg cu o armată puternică pornise spre cetatea Țirgoviștei. Muntenii nefiind încă pregătiți de luptă, orice rezistență a lor însemna o înfrîngere; de-accea Vlad Țepeș a hotărît să se retragă spre munți. A lăsat în urmă sate pustii, hambare goale... Domnitorul însuși a părăsit curtea domnească luînd cu sine întreaga visterie. Carele cu bănet și bogății mergeau încet, cu cît se apropiau de munte vitele trăgeau mai din greu. La un popas Vlad Voievod a poruncit să i se aducă butoaie de fier încăpătoare, făcute de meșteri pricepuți. În ele a fost pus avutul și bănetul pînă le-a umplut. Totul s-a făcut în mare taină și tot în mare taină butoaiele au fost duse pe malul unui rîu din pădure, și apoi răstogolite în apă, de nu se mai putea ști de urma lor.

Vlad Voievod și slujitorii s-au îndepărtat, rămînînd mai la urmă ca să însemne locul numai boier Iuga. Însă tot timpul, ei au fost pînziți din tufișuri de un bulibașă în șatra căruia fuseseră puse cercuri la butii; Țepeș a încercuit poiana cu oamenii lui credincioși și lesne l-a prins.

— Taina știută de mai mulți nu poate rămîne taină. Greu îi este omului să țină numai pentru sine taina aflată și să nu o folosească. Noi plecăm acum peste munți, iar bogățiile de aici ne sînt cheazășie că la întoarcere vom putea plăti cu ele oastea ridicată împotriva turcului. Tu, dacă vinzi dușmanului taina, nu ai căpăta răsplată pe măsură, căci viața noastră este mai scumpă. Dacă vrei să iei pentru tine bogățiile din rîu, n-ai decît așa să faci; dar nu-ți vor mai folosi, căci din porunca mea vei fi omorît fără zăbavă. Du cu tine taina locului în care se află comorile Țării Românești. De ne-om întoarce, — le-om avea cu folos pentru țară, iar de nu — urmașii noștri tot le-or găsi și vor ști să le dea trebuință.

Așa s-au petrecut lucrurile, încît nici pînă astăzi nu se știe care este locul avuției lui Vlad Țepeș; s-a aflat din om în om că butoaiele pline de aur zac pe fundul unui rîu. Iar copacul de care a fost spînzurat bulibașa «ca să vadă mai bine locul ascunzătorii» cică a fost trăsînit într-o primăvară...

NUMAI LIBERTATEA-I SFÎNTĂ

Înconjurată din toate părțile de ținuturi bogate, Țara Românească însăși avea cîmpii întinse și dealuri roditoare, ape multe și rezezi iar munții parcă anume fuseseră puși de pavăză, în timp ce Dunărea o apăra contra năvălirilor din afară. De la începutul domniei Vlad Voievod a vrut să întărească țara așa încît locuitorii să-și vadă în tihnă de treburile lor, fără teama că tilhari de drumul mare le-or intra în ogradă sau că turcii ori alții le-or căta pricină. Curînd se dusese vestea despre Vlad Țepeș că era mult știut prin vitejie și înțelepciune. Și el, și Țara Românească aveau vrăjmași destui; de aceea în timp de pace se făceau pregătiri de apărare, tot așa cum un gospodar bun își face iarna car și vara sanie.

Din primăvară timpurie și pînă-n iarnă tîrziu tot felul de negustori străbăteau țara: sibienii intrau în Țara Românească pe la Turnu Roșu și coborau în jos pe la Rîmnice, iar brașovenii intrau pe la Bran și treceau spre Rucăr și Dragoslavele, apoi o luau spre Cîmpulung și de acolo la Tîrgoviște. Veneau cu sumane, cerzi, arcuiri, frînghii, hamuri, pînzeturi, cîneapă și burdufuri de brînză plătind vamă dreaptă. Uneori se bucurau de anumite privilegii, sau li se făceau înlesniri, — încît totul mergea foarte bine. Pe drumul acela ce venea de la Brașov a hotărît Vlad Țepeș să se ridice o cetate — mai mult decît oricare alta — cu scop de apărare. Coborînd de la Bran se deschidea un loc înconjurat de riți foarte adînci, loc pe care era lesne să-l înconjori cu ziduri, și unde mai tîrziu s-a ridicat într-adevăr cetatea de la Podu-Dîmboviței. Piatra găsită în preajmă a fost folosită ca material de construcție: zidită în straturi prinse în mortar, ea a devenit o stîncă de nebiruit. S-a lucrat din greu, dar a fost făcut lucru de nădejde în zidurile de cite 2—3 metri groase înspre prăpastie. Localnicii veneau anevoie la treabă, căci aveau îndatoriri față de boieri și abia duminica apucau să se desprindă de

cele ale stăpînilor. Veneau tot mai rar, trimeteau nevîrstnici în locul lor, pînă ce într-o zi Vlad Țepeș a aflat cît de greu merge construcția cetății. Prin slujbași a vestit că duminica următoare se va face corvoadă. Atunci însă veniră și mai puțini oameni la lucru. Țepeș nu-și mai ascundea minia; a trimis slujitorii de i-au adus cu sila pe toți de prin case sau pe unde i-au aflat la Podu-Dîmboviței. Printre ei, boieri de seamă s-au arătat nemulțumiți și au venit la Vodă, dar Vlad Voievod le-o luă înainte:

— Eu nu vă înțeleg, boieri dumneavoastră, parcă ați fi proprii dușmani. Puteți fi pedepsiți pentru nesupunere și țepile acum goale își vor avea capetele domniilor voastre de sprijinit. Atît de mult se amină lucru la cetate, de parcă ați fi înțeleși cu vrăjmașul să nu îi puneți stavilă în cale. Iar norodul vă urmează că vă știe stăpîni. Au pe mine nu mă știe de necrutător?!

— Măria Ta, duminica e zi sfîntă. Tot omul se odihnește; asta este pricina pentru care în zi de sărbătoare nu vin oamenii la lucru.

— Spuneți oamenilor că sfîntă este numai libertatea. Dar ea trebuie apărată. Am jurat ca paloșul meu să apere libertatea, însă nu e de ajuns. Și mintea, și puterea mîinilor voastre vor sluji înălțării cetății. Au ce să faceți în robie? Nici duminicile și nici alte zile nu vor fi mai senine, iar pîinea e amară. Moșii și strămoșii un singur lucru sfînt ne-au lăsat să știm a-l apăra: libertatea pe pămîntul nostru.

Au trecut cu spor zilele. Pînă înspre plecatul păsărilor turnurile de strajă erau înălțate; iar în primăvară, în cetatea de la Podu-Dîmboviței poposeau deja peste noapte niște neguțatori armeni. Povesteau cei din împrejurimi că de lucrat, s-a lucrat din greu, și fără zăbavă; peste munți cetatea mai era numită și «Cetatea sfîntă», deși înăuntru nu era decît o clopotniță de lemn, folosită în zilele de sărbătoare și pentru a vesti primejdia. De-a lungul anilor de multe ori a sunat clopotul chemînd țărani să-și lase sapele ca să ia arcurile, și de fiecare dată cetatea a fost de necucerit.

CUPRINS

OSTATEC LA TURCI	5
CUM SE LUMINEAZĂ NOAPTEA	7
UNDE AJUNGE TRĂDAREA	9
ZLOTUL	11
VREREA SE PLĂTEȘTE	14
CANA DE AUR	16
CARUL CU FÎN	17
CĂMAȘA RUPTĂ	21
OSPĂȚ DE POMANĂ	23
VORBA DULCE	26
DOMNITOR PÎNĂ LA MORMÎNT	29
VORBE FALSE	31

ZID DE APĂRARE	35
COPII DE-AI LUI VLAD ȚEPEȘ	38
ÎNCOTRO SE ÎNDREAPTĂ URMELE	41
TE-OI SLUII DUPĂ PUTINȚĂ	42
NOAPTEA E UN SFETNIC BUN, DAR NU-I PAZNIC DE NĂDEJDE	45
TURBANE TURCEȘTI	48
CÎND SÎNT MULȚI PUTEREA CREȘTE	50
AICI EU FAC DREPTATE	53
AURUL DIN RÎU	55
NUMAI LIBERTATEA-I SFÎNTĂ	57

Dat la cușor: 20. 04. 75. Bun de tipar: 5. XII. 75. Apărut: 1975.
 Comanda nr.: 992. Tiraj: 23.400 broșate,
 Căli de tipar: 7%

Tiparul executat sub comanda nr. 293, la Întreprinderea
 poligrafică „Crișana”, Oradea str. Mănușel nr. 5.
 Republica Socialistă România

Lei 6,50

EDITURA ION CREANGĂ